

EKONOMICKÁ VÝZVA GLOBALIZÁCIE V MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOCH V SR.

Jana Cibová¹ - Emil Rovňaník²

Kľúčové slová: výzvy globalizácie, ekonomická transformácia, hospodárstvo EÚ, MSP, konkurencieschopnosť, inovácia.

Abstrakt:

The article deals with the globalization as an economic challenge for SMEs in Slovak Republic. SMEs are considered as an important part of Slovak economy. Their development is necessary not only for national economy but also for economy of EU. One of the basic goals of economy policy of EU countries is their competitiveness and sustainable development within the globalizing markets.

„Globalizácia“ je obľúbeným pojmom novinárov, politikov. Stáva sa tiež kľúčovým pojmom debát o podnikaní na úrovni teoretickej ale aj praktickej, prenikla do vedeckých debát. Je súborom mnohých procesov, ktoré obsahujú aspekty ekonomické, sociálne, kultúrne a politické. Tieto procesy sú vzájomne previazané a navzájom sa podmieňujú. V najvšeobecnejšej rovine slovo globalizácia znamená zvyšujúce sa prepájanie sveta vo všetkých oblastiach života ľudí. Zahŕňa tok myšlienok pričom každá z nich môže znamenať novú výzvu globalizácie. Tieto výzvy sa nachádzajú jak v oblasti hospodárskeho a priemyselného života tak aj v oblasti kultúrneho a sociálneho života v krajine. Týkajú sa inštitucionálnych záležitostí, technického rozvoja, sociálnych otázok, výchovy a vzdelávania, kultúry, ochrany životného prostredia.

¹ Bc. Jana Cibová, Katedra ekonomiky, Fakulta PEDAS, ŽU v Žiline, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, e-mail: Jana.Cibova@fpedas.uniza.sk

² Ing. Emil Rovňaník, PhD., Katedra ekonomiky, Fakulta PEDAS, ŽU v Žiline, Univerzitná 1, 010 26 Žilina, e-mail: Emil.Rovnanik@fpedas.uniza.sk

Ekonomická výzva globalizácie v SR

Od začiatku hľadania cesty ekonomickej transformácie SR uplynulo 19 rokov. Hlavným cieľom makroekonomickej politiky SR bolo uskutočniť transformáciu centrálne riadenej ekonomiky na trhové hospodárstvo. Z integrácie do EÚ v roku 2004 vyplýva, že transformácia slovenskej ekonomiky už dosiahla úroveň pri ktorej je Slovensko akceptovateľným partnerom pre budovanie integračného zoskupenia s vyspelejšími trhovými ekonomikami. Slovenskej ekonomike sa podarilo zavŕšiť transformáciu ekonomiky na ekonomiku typu krajín EÚ. Princípy jej fungovania sa v súčasnosti už značne podobajú princípom, na ktorých stoja štandardné trhové ekonomiky. Jedným zo základných cieľov hospodárskej politiky krajín EÚ a zároveň výzvou ekonomickej globalizácie je jej rozvoj a trvalý rast konkurencieschopnosti a to v rámci globalizujúcich trhov.

Malé a stredné podniky (MSP) v SR

Pre Slovensko, ktoré si chce udržať úroveň rozvinutých krajín EÚ má nenahraditeľný význam rozvoj podnikania. Podnikateľské aktivity sa realizujú v určitom podnikateľskom prostredí. To sa líši v závislosti na charaktere podnikateľskej činnosti. Čoraz dôležitejšie postavenie v podnikateľskom prostredí získava malé a stredné podnikanie (MSP).

MSP sa v 60. rokoch považovali za segment ekonomiky, ktorého význam sa znižoval z hľadiska celkového podielu v národnom hospodárstve i z hľadiska zamestnanosti. 70. a 80. roky boli charakteristické vytváraním nadnárodných spoločností. Jedným z určujúcich trendov ich perspektívneho vývoja sa stala ich transnacionalizácia a zároveň sa otvoril priestor pre nové formy a nové aktivity MSP. Začiatok transformácie slovenskej ekonomiky na trhové hospodárstvo sa datuje na začiatok 90. rokov. Jej najdôležitejšou súčasťou bola zmena vlastníckych vzťahov tzn. premena štátneho resp. spoločenského vlastníctva na vlastníctvo súkromné. Uskutočňovala sa cestou privatizácie, ktorá bola pre toto obdobie charakteristickým prvkom. Na Slovensku sa použili techniky malej a veľkej privatizácie. Očakával sa od nich zásadný zvrat v podnikovej sfére. Ten si vyžadoval demontáž starých inštitúcií a vytváranie nových, zmeny zákonov, pravidiel a noriem správania všetkých zúčastnených subjektov. Nový inštitucionálny a právny systém spôsobil veľký nárast MSP. Tie sú v súčasnosti považované za významnú súčasť ekonomiky SR, tvoria viac ako 96 % zo všetkých podnikov, podieľajú sa 62 % na zamestnanosti SR, majú 60 % podiel na HDP. Dôležitú úlohu plnia ako inovátori, liaheň nápadov, tvorcovia i užívatelia high-tech (flexibilnejšie zavádzajú nové podnikateľské nápady a nové postupy). Rozvoj malého a stredného podnikania je všeobecne považovaný za hlavný faktor ekonomického rozvoja, a to bez ohľadu na hospodársku vyspelosť krajiny.

MSP v európskom prostredí

V súvislosti so vstupom Slovenska do EÚ sa do podnikateľského prostredia premietajú rysy európskeho integrovaného hospodárskeho priestoru. Pre slovenských podnikateľov, najmä so zreteľom na malých a stredných podnikateľov to znamená zmeny, ktoré môžeme rozdeliť do dvoch skupín:

- Zmeny súvisiace s plným uplatnením liberalizačných princípov EÚ,
- Zmeny vyplývajúce z administratívy EÚ vo vzťahu k malému a strednému podnikaniu.

MSP sa na úrovni EÚ objavujú pod skratkou SMEs³ (z anglického originálu Small and Medium Enterprises) a tvoria kategóriu mikro-, malých a stredne veľkých podnikov, ktoré:

- Zamestnávajú menej než 250 pracovníkov
- Majú ročný obrat, ktorý nepresahuje 50 miliónov EUR, a/alebo ročný súvahový účet celkom nepresahuje 43 miliónov EUR

Kategória podniku	Počet zamestnancov	Ročný obrat	Celková ročná súvaha
Stredný	50- 250	<50 mil. EUR	< 43 mil. EUR
Malý	10- 49	<10 mil. EUR	< 10 mil. EUR
Mikro	1- 9	< 2 mil. EUR	< 2 mil. EUR

Skrata SMEs sa obvykle vyskytuje v spojitosti s EÚ a medzinárodnými organizáciami ako Svetová Banka, Spojené národy a Svetová obchodná organizácia. Tento výraz sa začína štandardne používať aj v niektorých ďalších krajinách.

Prehľad o SMEs v Európe

23 miliónov podnikov

75 miliónov pracovných miest

2/3 pracovných miest v Európe

je situovaných v SMEs

99% všetkých európskych podnikov

Ekonomická výzva globalizácie MSP v SR

Transformácia slovenskej ekonomiky priniesla zásadnú zmenu tak do individuálneho podniku ako aj do podnikovej sféry ako celku. Transformačný proces podnikovej sféry na trhové hospodárstvo naštartoval zmenu legislatívneho a inštitucionálneho rámca, cenovú liberalizáciu, liberalizáciu zahraničného obchodu a pod. Na začiatku 90. rokov slovenská ekonomika vstupovala do nových podmienok bez skúseností so súkromným podnikaním. Toto obdobie bolo sprevádzané vysokým stupňom neplnenia si záväzkov medzi podnikmi navzájom. To vyúsťovalo do nerovnováh vo finančných zdrojoch, čo následne ovplyvňovalo činnosť podnikov a znižovalo ich konkurencieschopnosť. Nový prístup k hospodárskej politike po roku 2000 bol spojený s posilnením reformných aktivít vlády SR a zmenou prístupu k tvorbe podnikateľského prostredia. Pôsobenie preroformnej hospodárskej politiky prispelo k miernemu zlepšeniu finančnej situácie podnikov.

Ako bolo už vyššie spomenuté, MSP sú považované za významnú súčasť slovenskej ekonomiky. V posledných rokoch možno pozorovať zmenu v ich smerovaní. MSP si uvedomujú, že trvalo udržateľný rozvoj na vnútornom trhu je podmienený zlepšením a zosúladením makro a mikro prostredia podnikania. Najdôležitejšou zložkou makro prostredia

³ V celom znení 7RP sú SMEs chápané tak, že zahŕňajú mikropodniky. Výt'ah z článku 2 Dodatku o doporučení 2003/361/EC

podnikania je vládna politika. Vládna politika patrí medzi najvýznamnejšie faktory podnikateľského prostredia pre tieto aspekty:

1. Vplyv štátnych podnikov a organizácií ako významných účastníkov trhu. Vládne investície, spotreba tovarov a služieb na strane dopytu. Produkty a služby poskytované štátom.
2. Vládne regulácie a intervencie do podnikateľského prostredia s cieľom rastu produktivity, konkurencieschopnosti, ekonomickej efektívnosti a zamestnanosti.
3. Ovplyvňovanie podnikateľského prostredia prostredníctvom zákonov, vyhlášok, fiškálnych opatrení a pod.

Makroprostredie vyjadruje celkovú štruktúru hospodárskeho systému vrátane štandardizovaných ekonomických ukazovateľov.

- Štrukturálne faktory
- Makroekonomické ukazovatele
- Demografické faktory

Mikroprostredie podnikania z pohľadu podnikovej sféry zahŕňa najbližšie zložky podniku, ktoré priamo ovplyvňujú jej činnosť. Záleží od samotných MSP akým spôsobom sa im podarí zabezpečiť vlastný trhový rozvoj a zvýšenie konkurencieschopnosti. Ďalej udržateľnou politikou MSP je, že si uvedomujú dôležitosť nielen hmotných aktív vo forme nehnuteľností, zásob či finančného majetku, ale aj nehnuteľných aktív ako je ľudský kapitál, kapitál obsiahnutý v prírodných zdrojoch, reputácia či vzťahy dôvery a partnerstva. Môžeme povedať, že aktivita MSP je z hľadiska dlhodobej stratégie orientovaná nielen na ekonomickú prax zameranú na okamžité zisky a krátkodobé ciele, ale aj na činnosť podniku zameranú na ochranu životného prostredia a rozvoj sociálneho správania. Chápeme ich ako „ekonomicko-environmentálno-sociálne“ útvary, pre ktoré sa spoločensky zodpovedná politika stala súčasťou ich podnikovej stratégie. MSP si môžu zvyšovanie konkurencieschopnosti v tomto prípade zabezpečiť spojením kvalitného manažmentu ekonomiky, environmentálneho a sociálneho manažmentu.

Predmetom európskej hospodárskej politiky je európske hospodárstvo. MSP sú hnacou silou nielen slovenskej ekonomiky ale aj európskeho hospodárstva. Optimálne zosúladenie základných prvkov makro a mikro prostredia podnikania členských štátov EÚ je dôležitým prvkom zvládnutia konkurenčných tlakov na spoločnom vnútornom trhu a zároveň odpoveďou na výzvu ekonomickej globalizácie. Ako zo strany štátu tak aj zo strany EÚ prichádza pre MSP podpora, ktorá sa realizuje v rôznych formách, napr. formou grantov, pôžičiek a v niektorých prípadoch formou záruk. Neoddeliteľnou súčasťou podpory EÚ pre MSP je jej informačná aktivita. Napríklad Euro Info Centrum (EIC) je súčasťou informačnej siete Európskej komisie – Generálneho riaditeľstva pre podnikanie a priemysel. V jej rámci môžu poradenstvo využívať podnikatelia v členských štátoch, krajinách európskeho hospodárskeho priestoru a prístupujúcich krajinách. Je aktívna v 42 krajinách. Jej významným poslaním je pomáhať podnikateľom stať sa úspešným na jednotnom trhu EÚ a informovať o možnostiach a výhodách, ktoré tento trh poskytuje. Mnoho členských krajín EÚ vyzdvihuje akcie posilňujúce priemyselnú základňu, najmä podporu zoskupovania. Tieto zoskupenia združujú univerzity, výskumné inštitúcie, MSP, veľké podniky, ktoré prostredníctvom úzkej spolupráce a vzájomného pôsobenia majú kladný vplyv na inovácie a prenos vedomostí.

Inovácia, výskum a rozvoj sú kľúčom pre zlepšenie konkurencieschopnosti a pre vytvorenie vhodných podmienok, aby sme sa mohli postaviť voči globalizácii ako výzve a nie ako k hrozbe. Podnikanie na začiatku 21. storočia je charakterizované práve expanzným rastom inovácií. Jednou z konkurenčných výhod MSP je ich flexibilita, využívanie inovácií a zavádzanie nových technológií avšak na druhej strane náročnosť inovácií a technológií na finančné zdroje znižujú konkurencieschopnosť tých podnikov, ktoré nemajú silné finančné zázemie.

Cieľom politiky EÚ v oblasti podnikania je zabezpečiť, aby všetky podniky súperili a obchodovali za rovnakých a spravodlivých podmienok, aby Európa bola atraktívnym miestom pre investície a prácu a aby sa rast prejavil v znalostných a inovačných priemyselných odvetviach. Vyžaduje si to správnu priemyselnú štruktúru v rámci EÚ. A to bez intervencií, táto politika zohľadňuje osobitné potreby a charakteristiky jednotlivých odvetví, zabezpečuje, aby strategicky dôležité priemyselné odvetvia mohli prosperovať a podporuje inovácie, podnikanie a zdravé MSP ako základ podnikania v EÚ.

*Príspevok vznikol za podpory grantovej agentúry VEGA reg. č. projektu 1/4565/07
Zabezpečenie konkurenčnej schopnosti malých a stredných podnikov v SR v podmienkach
ekonomickej globalizácie.*

Literatúra:

- [1] Juríčková, V.- Vokoun, J.- Kačírková, M.: Zmeny v správaní podnikovej sféry v priebehu transformácie ekonomiky Slovenskej republiky. In: Ekonomický časopis č.1/2005. ISSN 0013-3035
- [2] Kováč, M. – Sabadka, D. – Kováčová, E.: Základy malého podnikania, vyd. TU v Košiciach, SjF, Ústav technológií a manažmentu, Inovačné centrum AV, 2003 (elektronická forma)
- [3] www.europa.eu

Internetové noviny pre rozvoj
logistiky na Slovensku.

ISSN: 1336-5851